

ЗАСНОВАНА 21 КВІТНЯ 1927 РОКУ

КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІК

ВИХОДИТЬ ЩОТИЖНЯ

ГАЗЕТА НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ УКРАЇНИ «КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Безкоштовно

19 березня 2009 року

№10(2865)

Нарада науковців-партнерів

З метою обміну досвідом організації наукової та інноваційної діяльності в університетах та на виконання Договору про співпрацю між КНУ ім. Тараса Шевченка і НТУУ «КПІ» 24 лютого 2009 року в нашому університеті відбулася робоча нарада представників двох університетів.

Проректор з наукової роботи член-кореспондент НАН України М.Ю.Ільченко презентував загальну інформацію про НТУУ «КПІ» і діяльність департаменту науки та інноватики в розбудові наукових та інноваційних засад дослідницького університету.

У конструктивній бесіді фахівці університетів поділилися досвідом своєї роботи, обговорили план подальших заходів та дій щодо підготовки кадрів, доцільності залучення провідних фахівців університетів до роботи у спеціалізованих Вчених Радах, організації та виконання науково-дослідних робіт, розбудови інноваційної інфраструктури в університетах.

Інф. «КПІ»

Зліва направо: перший проректор з наукових досліджень та промислового співробітництва Вроцлавської політехніки проф. Є.Русінські, проректор з міжнародного співробітництва НТУУ «КПІ» проф. С.І.Сидоренко, проректор з міжнародних зв'язків Вроцлавської політехніки проф. Ц.Мадрjas, професор Інституту конструювання та експлуатації машин Вроцлавської політехніки Я.Стричак

39 по 14 лютого 2009 р.

відбувся візит проректора з міжнародних зв'язків, директора Українсько-польського центру НТУУ «КПІ» проф. С.І.Сидоренка до Республіки Польща. Мета візиту – розширення співпраці з нашими партнерами в Республіці Польща та участь у засіданні робочої групи (Task Committee) із забезпечення реалізації «Cooperation Platform of Central and East European Metropolitan Universities of Technology».

Цю «Платформу» у листопаді 2008 р. заснували 10 провідних технічних університетів Центральної та Східної Європи (Берлінський університет технологій, Будапештський університет технологій та економіки, Празький технічний університет, НТУУ «КПІ», Норвезький університет науки та технологій, Санкт-Петербурзький державний політехнічний університет, Словацький університет технологій, Віденський університет технологій, Вільнюський технічний університет ім. Гедимінаса, Варшавський університет технологій) з метою гармонізації європейських освітніх систем та розбудови спільного європейського дослідницького простору: об'єднання академічного середовища університетів, спільного вирішення регіональних питань щодо освіти, наукових досліджень, обміну сучасними технологіями та фінансування вищої освіти; підвищення престижу університетів у Європі та світі, зміцнення позицій університетів у міжнародних рейтингах та ін. С.І.Сидоренко є членом робочої групи від НТУУ «КПІ»,

На польському напрямку співробітництва

яка нині працює над планом роботи на 2009 р., його виконання сприятиме економічному, культурологічному та соціальному розвитку Європи.

У ході візиту проф. С.І.Сидоренко також мав зустрічі з ученими у Вроцлавській політехніці (10-11 лютого), Варшавській політехніці (12-13 лютого), Польській освітянській фундації «PERSPEKTYWY» – співзасновнику Українсько-польського центру, з керівниками Секції вихованців КПІ в Польщі. Йшлося про якнайшвидше відновлення традицій співпраці із Вроцлавською політехнікою, які склалися протягом минулих десятиліть, про включення факультетів НТУУ «КПІ» до участі в проєктах польських учених в 7-й Рамковій програмі з науки і технологій Євросоюзу, про посилення академічної мобільності вчених, аспірантів і студентів та її фінансову підтримку, про посилення співпраці між студентськими організаціями, інші важливі аспекти співпраці із польськими партнерами.

За підсумками візиту Українсько-польський центр НТУУ «КПІ» готує програму розвитку співробітництва з освітньо-науковою сферою Республіки Польща на 2009 рік.

За інформацією департаменту міжнародного співробітництва

СЬОГОДНІ В НОМЕРІ:

1 **Нарада в НТУУ «КПІ»**

1 **Ю.І.Якименко:**

2 **“Забезпечення високої якості освіти – головне завдання університету”**

2 **Українсько-японський семінар**

Міжнародна конференція на ФЛ

3 **Ювілей Естрадного театру аматорів ЕТА**

4 **У Клубі “13”**

Концерт до 8 Березня

Поміркуйте!

Оголошення

Забезпечення високої якості освіти – головне завдання університету

Головним завданням університету, інститутів, факультетів та кафедр є забезпечення високої якості підготовки випускників на основі покращення контингенту студентів, якісного складу викладацьких кадрів, впровадження нових методів і технологій навчання, підсилення фундаментальної та практичної підготовки, глибокої інтеграції навчального, наукового та інноваційного процесів, що відповідають вимогам дослідницького університету.

Забезпечення високої якості підготовки фахівців не можливо без якісного складу контингенту майбутніх студентів. Минулого року вступна кампанія відбувалася виключно за сертифікатами незалежного тестування. Конкурс до університету є сталим за останні роки і у 2008 році склав 2,3 особи на місце. Традиційно високими зберігаються конкурси на ФЛ, ФП, ВП, ФММ, ФІОТ, ІТС, ФПМ. Одним із напрямів роботи є розвиток системи відбору талановитої молоді за програмою «Майбутнє України». Передбачається, що програма буде впроваджуватись у співпраці з Київським національним університетом ім. Тараса Шевченка, Малою академією наук, а також за безпосередньої роботи факультетів і кафедр із школами, коледжами і технікумами. Це стає актуальним як унаслідок демографічної ситуації в країні, так і у зв'язку з вимогами КПІ щодо обов'язкових сертифікатів незалежного тестування з математики і фізики при вступі на технічні спеціальності.

Минулого року серед вступників переважали випускники доузовської підготовки (71%). Результати першої сесії показали певну кореляцію між балами сертифікатів і оцінками екзаменів.

При формуванні плану прийому на 2009/2010 навчальний рік за держзамовленням передбачається враховувати конкурсну ситуацію минулих років, результати працевлаштування випускників та результати комплексного моніторингу якості підготовки фахівців у НТУУ «КПІ».

Комплексна система контролю якості підготовки фахівців включає незалежний моніторинг залишкових знань студентів старших курсів з фундаментальних, професійно-орієнтованих і фахових дисциплін, а також рівня володіння ними інформаційними технологіями та іноземною мовою; контроль якості дипломних проєктів і робіт випускників; оцінку якості випускників роботодавцями. Щосеместрово загальні результати моніторингу та персоналізовані результати моніторингу залишкових знань по кожному студенту передаються на відповідні кафедри для аналізу та

здійснення комплексу заходів. Підсумки комплексного моніторингу та вжитих заходів регулярно обговорюються Вченою, адміністративною і методичною радами університету, на факультетах, в інститутах та на кафедрах.

Університет намагається відстоювати свої позиції як на ринку освітніх послуг, проводячи профорієнтаційну роботу, так і на ринку праці – активно співпрацюючи з підприємствами й організаціями. Минулого року проведено комплекс заходів щодо розширення зв'язків з роботодавцями, і вперше працевлаштування, на вимогу власного положення, проходило на основі угод про співпрацю, відбулися зустрічі випускників і кафедр з роботодавцями у рамках «Ярмарки професій». У 2008 році працевлаштовано 98% випускників, запитів було 145% щодо їхньої кількості. За результатами опитування у 2009 році роботодавці центром «Соціоплюс» загальний рівень професійної підготовки випускників КПІ як «високий» оцінюють 61,6% опитаних (у 2008 р. – 63,3%), як

Ю.І.Якименко

«швидше високий» – 35,7% (у 2008 р. – 32%). Але, як і в минулі роки, одним з основних недоліків зазначається відсутність практичної підготовки випускників.

Якість підготовки фахівців безпосередньо залежить від якості навчальних програм, наукового і методичного забезпечення навчального процесу. Серед факторів, що впливають на цей процес, є наявність навчально-методичних розробок, впровадження нових технологій навчання, систем незалежного моніторингу та оцінювання знань і умінь студентів (включаючи роботодавців) та державної атестації випускників усіх рівнів.

Дослідницький університет переважно має готувати фахівців рівня магістр, кандидат і доктор наук, тому необхідно розвивати систему підготовки магістрів на основі трикутника «освіта-наука-інновації» з визначенням відповідних вимог до кафедр, наукових керівників і студентів, а також виходячи з визнаної у світі системи підготовки «магістр»-«кандидат наук». Для цього передбачається розробити вимоги щодо її впровадження з метою посилення участі викладачів і студентів у наукових дослідженнях із введенням цієї системи за ступенем готовності кафедр. Перший досвід впровадження програм інтегрованої підготовки «магістр»-«кандидат наук» за спеціальністю

Закінчення на 2-й стор. ➔

ЕКОНОМІЧНИЙ СЕМІНАР

Спільний семінар "Як подолати економічну кризу в Україні", організований Українсько-японським центром та НТУУ "КПІ", відбувся 5 березня. У його роботі взяли участь вітчизняні та зарубіжні фахівці. Вітаючи учасників семінару, начальник управління міжнародних зв'язків, директор Українсько-японського центру НТУУ "КПІ" проф. Б.А.Циганок подякував організаторам заходу та підкреслив активну позицію УЯЦ в налагодженні всебічного співробітництва між нашими країнами.

З вітанням до присутніх звернувся директор проекту технічного співробітництва та грантової допомоги "Українсько-японський центр" п. Осаму Мідзутані. Він подякував керівництву НТУУ "КПІ" за результативну співпрацю та звернув увагу на необхідність різностороннього аналізу нинішньої економічної ситуації для подальшого дієвого спрямування роботи УЯЦ.

З презентацією "Аналіз стану економіки України на сучасному етапі" виступила к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки ФММ, докторант Інституту економіки та прогнозування НАН України І.М.Крейдич. Серед іншого, було зазначено, що абсолютна сума грошей в Україні зростає, але темпи зростання грошової маси скоротилися, тож не вистачає національної валюти, щоб забезпечити діяльність промисловості. Дії ж НБУ не завжди економічно доцільні.

Напрямам розвитку економіки України у посткризовий період була присвячена презентація завідувача кафедри теоретичної та прикладної економіки ФММ д.е.н., проф. Г.К.Ялового. З наведених статистичних даних випливає, що за останні роки нарощування кредитної маси в Україні відбувалося з темпом до 70% і лише невелика частина кредитів спрямовувалася на інвестиційну діяльність. На думку вченого, нинішня криза відрізняється від кризи

1990-х, тому емісія грошової маси не дасть позитивних результатів. Необхідна жорстка політика НБУ щодо контролю за використанням ресурсів банків аж до обмеження їх діяльності, зміна облікової ставки НБУ, перехід на гривневі розрахунки, моніторинг діяльності фінсистем і банківського сектора та ін. На теперішній момент, як видно з наведених даних, практичних заходів від керівництва держави не було запроваджено.

Ю.Г.Корнев – віце-президент української національної комісії Української торгово-промислової палати, професор НАУ – у своєму виступі наголосив, що причина кризи не в національній економіці, а в національній політиці, геоekonomіці та українському етносі. Він навів приклади країн, зокрема Скандинавських, з бідними природними ресурсами. Щоб вижити, вони постійно долають труднощі, тож створили розвинену економіку.

У найближчому майбутньому в Україні революцій не очікується, вплевнений Ю.Г.Корнев, – народ прагне сильного вождя, але не спроможний його породити. Ще він вважає, що незабаром Бразилія, Росія і Китай визначатимуть, яким стане світ. Тож Україні варто визначитися, з ким її економічні інтереси. Також варто підготувати нові кадри і створити їм умови для роботи.

Презентація експерта ІСА, провідного консультанта ЄБРР-ТАМ д-ра Шінічиро Кавагучі стосувалася організаційно-правових заходів протидії економічній кризі на основі досвіду надання консультацій.

Підсумовуючи, п. О.Мідзутані був оптимістом: "Після ночі настає світанок, але проміжок ночі перед світанком – найтемніший. Це обговорення допоможе нам вирішити, що потрібно робити, щоб достойно зустріти світанок".

Н.Вдовенко

Виступає Б.А.Циганок

Чужому навчайтесь, та свого не цурайтесь!

В інтеграційному процесі створення єдиного освітнього простору не останню роль відіграє можливість інформаційного обміну між науковцями України й країн ближнього та далекого зарубіжжя. Як говорив визначний німецький класик Й.В.Гете: "Wer fremde Sprachen nicht kennt, weiß nichts von seiner eigenen" ("Хто не знає іноземних мов, той нічого не знає про свою").

Наш університет є провідним ВНЗ України в галузі впровадження інноваційних підходів у викладанні іноземних мов, у тому числі задекларованих Болонською конвенцією. Ми готуємо висококваліфікованих фахівців не лише з технічних наук, а й філологів-перекладачів, які на сьогоднішній день добре зарекомендували себе на ринку праці України та світу.

Рухаючись уперед разом зі швидкоплинним часом, викладачі факультету лінгвістики використовують передові технології й методи для підвищення рівня знань студентів, а також власної кваліфікації. З ініціативи декана ФЛ к.п.н., доцента Н.С.Саєнко, 27 лютого 2009 р. було проведено Міжнародну науково-практичну конференцію "Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов". У конференції взяли участь гості з-за кордону: аташе Посольства Франції в Україні Мішель Максимович, професор Південно-західної баптистської теологічної семінарії Вільям Йонт, співробітник німецької

служби обміну викладачів та студентів (DAAD) Ларс Льюкнер. До участі в конференції було заявлено більше ніж 200 осіб, а тези 120 науковців опубліковано у збірнику матеріалів конференції.

У своїх доповідях іноземні науковці представили світові погляди на викладання іноземних мов у контексті рекомендацій Ради Європи з питань мовної освіти, а також дали практичні поради щодо організації занять зі студентами з різним рівнем знань, що є актуальним для немовних вузів. Але наші українські колеги не поступилися іноземним гостям. Всі учасники конференції досить активно вступали в дебати не лише англійською, а й французькою та німецькою мовами. Більше половини всіх доповідей на секційних засіданнях було представлено іноземними мовами. Спілкування було настільки живим та цікавим, що, як сказала наша колега, "не було часу для розгадування кросворду".

На завершення хотілося б звернутися до студентів-політехніків. Любі студенти, не пропускайте занять з іноземної мови, ми, викладачі НТУУ "КПІ", постійно підвищуємо свій рівень і готові поділитися знаннями та досвідом з вами!

Л.Конопленко, Г.Корсун

Спільний семінар

Спільний семінар з проблематики інновацій в суспільному розвитку для слухачів Національної академії державного управління при Президентові України провели декан факультету соціології і права КПІ доктор філософських наук, проф. Б.В.Новіков і професор Академії, доктор політичних наук О.В.Соснін. Слухачі Академії оглянули територію і корпуси КПІ, відвідали Державний політехнічний музей, наочно побачили і обговорили проблематику сфери інновацій, їх філософське, соціальне і правове значення в процесах розбудови в Україні постіндустріального суспільства.

Инф. "КПІ"

О.В.Соснін

Забезпечення високої якості освіти – головне завдання університету

Продовження.
Початок на 1-й стор.

«Адміністративний менеджмент» та спеціалізацією «Сталий розвиток та глобальне управління» започатковано в Інституті прикладного системного аналізу.

Невід'ємною складовою якості освіти є якість кадрового складу викладачів.

Необхідно активізувати роботу професорсько-викладацького складу та підсилити відповідальність науково-педагогічних працівників за результати своєї навчальної та наукової діяльності відповідно до критеріїв дослідницького університету. Передбачається у 2009/2010 навчальному році у повному обсязі запровадити рейтингову систему оцінювання діяльності науково-педагогічних працівників відповідно до затвердженого Положення та за підсумками рейтингового оцінювання заохочувати кращих викладачів і керівників науково-педагогічних шкіл за високу якість роботи, результати вряховувати при конкурсному обранні викладачів та укладанні контрактів. Продовжується виконання програми «Кадри», яка передбачає залучення до

педагогічної діяльності, у першу чергу, випускників аспірантури і магістрів. Так, за останні 4 роки кількість молодих викладачів віком від 25 до 35 років зросла з 328 до 470. Найбільш високий середній вік у викладачів РТФ (57,7 року), ФАКС (57,2), ФМФ (55,3), серед «наймолодших» – ФЛ (43,3), ФБТ (45,4), ФММ (46,8). Загалом середній вік викладачів КПІ складає 51,9 року, тому актуальним для підрозділів є завдання формування перспективних програм кадрового забезпечення кафедр з урахуванням необхідності реалізації нових навчальних планів підготовки бакалаврів та магістрів, кандидатів і докторів наук.

Зростає фінансове забезпечення науково-педагогічних працівників і навчально-допоміжного персоналу. За 2008 рік по відношенню до 2007 року зростання посадових окладів складало майже 30%. Зменшується навчальне навантаження викладачів – у 2008 році в середньому воно складало 729 годин, що залишає більше часу на наукову, методичну, організаційну та виховну роботу у другій половині дня.

Важливим фактором підвищення якості і «осучаснення» вищої освіти є

забезпечення подальшого розвитку системи підвищення кваліфікації та стажування викладачів університету (не рідше одного разу на 5 років). У 2008 році 908 викладачів закінчили курси перепідготовки з ділової англійської мови, розроблення Web-сторінки викладача, комп'ютерної компетентності, інформаційних технологій, комп'ютерного тестування, розроблення дистанційних курсів.

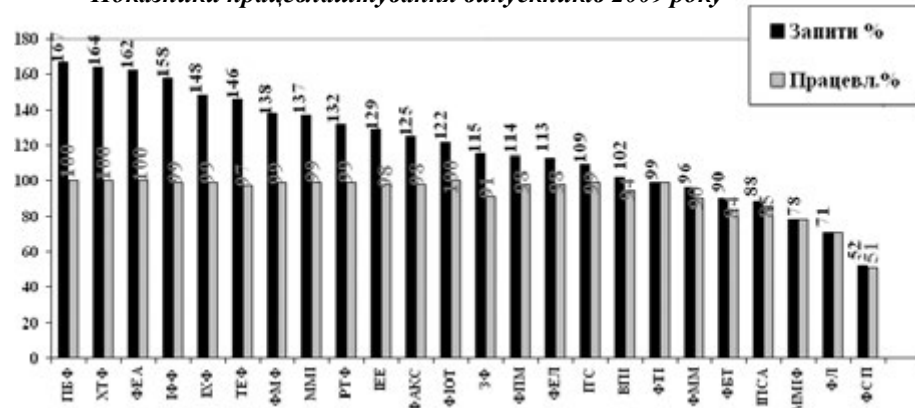
На жаль, загалом система післядипломної освіти НТУУ «КПІ» охоплює лише 15 напрямів (з 53). Серед лідерів тут ТЕФ, ІЕЕ, ФММ. У 2008 році зазнала реформування вся система післядипломної освіти в університеті. Серед основних завдань створеного Інституту післядипломної освіти – організація і координування навчально-методичної роботи навчальних підрозділів НТУУ «КПІ» за всіма напрямками післядипломної освіти; розроблення навчальних програм та забезпечення навчального процесу з перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців; пошук та забезпечення ефективної взаємодії з корпоративними замовниками навчальних послуг (підприємствами, установами, організаціями); створення інформаційних ресурсів навчальних програм і забезпечення доступу до навчання слухачам із різних регіонів України та інших країн через систему дистанційного навчання.

Змінюється навчально-лабораторна база університету і підрозділів. Зростає індекс розвитку по підрозділах, який пов'язано з частковою витратою підрозділу, направлених на розвиток його матеріально-технічної бази, по відношенню до сумарних коштів підрозділу. Найбільші показники –

на ПФФ, ФІОТ, ІЕЕ, ФБТ, ВПІ (у середньому по КПІ складає 0,4). Минулого року (вперше за останні роки) значною мірою оновлено матеріальну базу факультетів. Майже 10 млн грн витрачено на оснащення спеціалізова-

процес та в систему управління університетом. У 2009 р. планується ввести в дію автоматизовану систему планування навчального процесу, включаючи систему «Кадри» з персональними показниками викладачів для визна-

Показники працевлаштування випускників 2009 року

них лабораторій на ФЕА, ХТФ, ФБТ, ММФ, ЗФ, ФЕЛ, ТЕФ, ІФФ, ММІ, ПФФ, ФАКС, ФТІ, ФПМ, РТФ, ІХФ, ІЕЕ, центру інформаційних технологій навчання іноземних мов ФЛ, спорткомплексу НТУУ «КПІ», технічне переобладнання Великої фізичної аудиторії, оснащення навчальних комп'ютерних лабораторій КБ «ІС», створення мультимедійних лабораторій дистанційного навчання для технічних спеціальностей, технічне переобладнання зали засідань Вченої ради, дооснащення Центру суперкомп'ютерних обчислень. Сьогодні суперкомп'ютер НТУУ «КПІ» став одним з найпотужніших в Україні. Розвиваються інформаційні ресурси кафедр і факультетів для забезпечення навчального процесу і наукових досліджень, включаючи можливість доступу до ресурсів Центру суперкомп'ютерних обчислень та Світового центру даних.

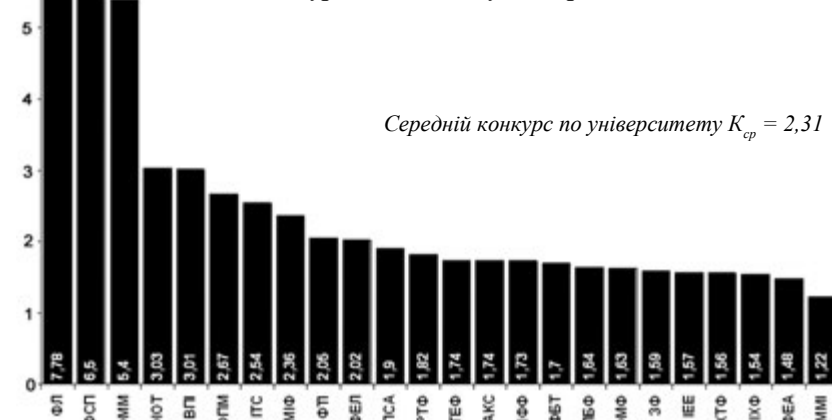
Продовжується впровадження інформаційних технологій у навчальний

процес та в систему управління університетом. Важливим завданням є забезпечення функціонування інформаційних сайтів кафедр і факультетів з обов'язковим створенням і супроводженням персональних сайтів викладачів, з організації навчання викладачів за відповідними програмами в ІПО НТУУ «КПІ». Важливим є виконання пілотного проекту з дистанційного навчання щодо створення банку дисциплін, електронних посібників, віртуальних лабораторій тощо.

Вирішальними критеріями оцінювання діяльності кафедр є рівень та їхня конкурентоспроможність у підготовці магістрів за сучасними вимогами, а також участь у системі підвищення кваліфікації та перепідготовки фахівців промисловості у поєднанні з науковими дослідженнями, навчання іноземних студентів та підготовка кадрів вищої кваліфікації.

За матеріалами доповіді першого проректора Ю.І.Якименка на засіданні Вченої ради НТУУ «КПІ»

Конкурс за заявами у 2008 році

Середній конкурс по університету $K_{cp} = 2,31$

Естрадному театру аматорів ЕТА – 50 років!

ЕТА – 50 років! З цієї нагоди я, доцент ММІ Віталій Іващенко, бодай коротко розповім про ювіляра, оскільки я його організував, писав усю комедійну драматургію, ставив вистави і грав.

1 квітня 1959 року, будучи студентом четвертого курсу механічного факультету, я зібрав своїх друзів, з якими виступав на сцені як конференсьє інститутського джазу, кращого з аматорських колективів Києва, і ми вирішили, що вже дозріли: є бажання, гумор, вміння – створюємо театр!

У ті часи практично всі студентські театри називалися СТЕМами – студентськими театрами естрадних мініатюр. Нам не хотілося безликістю і стандартності, ми хотіли, щоб назва була символічною. Тому назвали ЕТА.

Естрадний – значить демократичний, зрозумілий усюди і всім, актуальний, мобільний, цікавий і веселий. Театр – це дослідження життя людського духу. Аматори – це ті, хто з любов'ю займаються справою, яка не є їхньою професією. А грецькою літерою «ета» в техніці позначають коефіцієнт корисної дії. У цьому символі – мета і мрія театру: допомагати людям і суспільству підвищувати свій коефіцієнт корисної дії, щоб всім жилося цікавіше і щасливіше.

На посаду режисера запросили артиста Київського академічного театру російської драми ім. Лесі Українки Альфреда Шестопалова, який пізніше отримав почесне звання заслуженого артиста України.

Це були 60-ті роки, знаменита «хрущовська відлига». Студентство тягнулося до правди та розкриття, до критичного, і водночас оптимістичного погляду на життя. Була суспільна потреба у створенні такого театру.

Прем'єра першої вистави «Без весни винувати» відбулася 5-го травня 1959 року. Драматургію вистави написав я разом з Юрієм Заболотнюком (з гірничого факультету) та Іллею Зборниським (з механічного факультету).

Оригінальну музику до вистави написали брати Черепіни: Валентин (нині доктор технічних наук, професор, член-кореспондент НАН України) і Юрій (нині майор-інженер).

Першими акторами театру були студенти-механіки – мої однокурсники Олексій Стукач і Юлій Глумчер, студент електротехнічного факультету Юрій Бовсунівський, Іра Упенік, Олександр Шапіро та інші. Прийшли й актори інститутського драматичного колективу: Саша Ільїн, Арлен Буренков, Світлана Козинець, Віктор Цизін та інші.

За жанром «Без весни винувати» – класична естрадна вистава-огляд, в якій самостійні комедійні мініатюри були намізані на легкий ліричний сюжет: студент-медик закохувався в тролейбусі в студентку політехнічного і потім розшукував її в КПІ, потрапляючи в різні комедійні ситуації.

Фрагмент цієї вистави «Балка» обійшов сцени мало не всіх СТЕМів Радянського Союзу. Вона і зараз є в концертному репертуарі театру.

Схвальний відгук про прем'єру надрукувала тоді найпопулярніша київська газета «Вечірній Київ». Вистава мала такий успіх, що грали її кілька разів підряд. На той час це було рідкістю. У подальшому саме практика нашого театру була прикладом ставлення до вистав як до мистецтва, тобто багато працювати, багато грати, вдосконалюючи і відшліфовуючи гру, а не робити «разовки» для показу на фестивалях чи конкурсах.

Фрагменти нашої вистави показали Українське телебачення. Це було майже неймовірно, бо в ті часи гумор і телебачення були практично несумісними.

Акторів почали впізнавати на вулицях, з ними вітатися викладачі. Комусь навіть без опитування поставили залік! Прийшла слава. І половина акторів захворіла на зіркову хворобу. Прийшлося вдавнати до «хірургії»: була різка розмова «на чистоту». Були і сльози. Лишилася лише половина колективу, але та, для якої «Справа те-

атру – понад усе!» Це – перший девіз ЕТА. Відтоді ми дбаємо про те, щоб до колективу приходили доброзичливі, працьовиті, інтелігентні студенти.

У наступному сезоні театр поповнився новими виконавцями: це Жора Вальтер, Валентина Білозуб (Розенко), Галя Струченко, Вітя Кравченко, Володя Шевченко, Володимир Кияниця та інші. У 1962 році ми вперше були запрошені на фестиваль студентських театрів до міста Каунаса і вперше стали лауреатами. На зворотному шляху з успіхом виступали в Ленінградському інституті точної механіки і оптики.

У 1963 році пишу і вперше сам ставлю нову виставу «Наш музей»: на сцені в різних площинах стояли три великі зашторені рами. Ведучий – людина з майбутнього – гід музею, відкривав штору картини, за якою у нерухомих позах завмерли актори в певних образах. Вони «оживали», виконували комедійні мініатюри, після чого актори завмирили, і гід переходив до іншої картини.

У цьому ж сезоні зародився популярний сьогодні КВН. ЕТА був учасником першого українського телевізійного КВН: ми підготували домашнє завдання. Це був фрагмент із студентської комедійної опери «Сесія – любов моя!». За шестибальною шкалою журі на чолі з відомим на ті часи композитором Оскаром Сандлером оцінює наш виступ у 12 балів – за оригінальність і майстерність. Гра йде далі і раптом – стоп!

Журі про щось радиться. Оскільки передача йшла в прямому ефірі (а не так, як тепер, все записується, а потім редагується), то саме під час нашого виступу трансляція КВН була перервана випуском новин, і телеглядачі не побачили нашого виступу. Журі пропонує вернути рахунок назад (тобто, зняти ці 12 балів) і повторити нашу «оперу» спеціально для телеглядачів, як прикрасу всього КВН, оцінити її, а далі грати, як і грали. Так і зробили.

Закривали ми цей театральний сезон в Одесі, в обіймах найталановитіших у світі глядачів з почуттям гумору. Виставу грали двічі. Актова зала Одеського політехнічного інституту була переповнена, стояли на підвіконнях. За відчиненими вікнами стояли студенти, яким не вистачило місця в залі. Щасливчики на підвіконнях переказували їм найсмійливіші репризи, і щирий сміх долітав до нас і з вулиці. В кінці зали стояв стіл, на якому теж було повно студентів. Посеред вистави стіл не витримав, розламався і грюкнув на підлогу. Сміху було!

У сезоні 1963-64 років ми грали «Еволюцію студента» – виставу про те, як і чому за 5 років навчання студент міняється так, що і не впізнає. Над фрагментами цієї вистави «Перша лекція», «Любов на курсах» сміялись студенти різних поколінь, сміються і сьогодні. З цієї виставою ЕТА стає лауреатом українського конкурсу художніх колективів, присвяченого 150-річчю з дня народження Тараса Шевченка.

У 1965 році вступає до КПІ і стає одним з кращих акторів, а пізніше і режисером ЕТА мій молодший брат Євген, нині доцент інженерно-фізичного факультету, заслужений викладач НТУУ «КПІ». Це було вже нове покоління акторів: Коля Аболяев, Олександр Нікандров, Володимир Устьянов, Коля Кононенко, Володя Усенко, Толя Морозов, Світлана Перкіна, Алла Рибак, Яша Рибка, Борис Гмирянський, Слава Кор-

нієнко, Саша Онищенко, Валентина Бандурко, Валя Трубецька, Гриша Чижський.

За 50 років я написав і поставив разом із братом 31 комедійну виставу: «Без весни виноватые» (1959), «Пора кончатся!» (1961), «Наш музей» (1962), «Еволюція студента» (1964), «Один день» (1965), «Оглянься!» (1967), «Трижды три – и хоть бы что!» (1968), «Пять шагов сквозь улыбку» (1969), «Спрашивайте – отвечаем!» (1970), «Шуточки» (1972), «Юморочек» (1974), «Чудаки» (1976), «Я вас люблю» (1978), «О том, как приходит апрель» (1979), «Чем живете?» (1982), «Мошенники» (1983), «Фантазия о комедии» (1984), «Сосед, заходи!» (1986), «Веселый урок» (1987), «Требуется шут» (1988), «Пропал студент» (1990), «Барабашка» (1991), «Любовь + сессия = студент» (1996), «Не дочкаетесь!» (1997), «Смех кризь роки» (1999), «Не в навчанні щастя» (2000), «Я вас кохаю» (2003), «45 років сміху» (2004), «Любов + сесія + весна = студент» (2008) і ювілейна «Формула гумору» (2009).

Практично всі наші вистави були відмічені на фестивалях, оглядах і конкурсах, а головне, гралися десятки разів і не тільки перед студентською аудиторією, а й у заводських клубах, в колгоспах, у школах (прекрасна професійна робота!), в науково-дослідних інститутах, грали і у Верховній Раді, і в Лук'янівській в'язниці. Всього не перерахуєш.

У 1974 році ми вперше виїхали за кордон – до Польської Народної Республіки.

Грали польською. Глядачі сміялися до сліз, а після вистави кореспондент польського радіо поцікавився, за якою методикою ми так прекрасно вивчили польську мову. В тому ж році поїздка

до Болгарії, в європейську столицю гумору місто Габрово. Коли вдруге ми їздили до Габрово (у 1976 році), то тамтешні студенти з успіхом грали наші вистави, які вони записали на магнітофон під час наших перших гастролей.

Гумор – похідна від доброти та інтелекту. В гуморі – мудра доброзичливість, яка йде від усвідомлення скінченності людського буття, суєтності марнославства і амбіцій. Він – ідеальний спосіб комунікації, спілкування між людьми. Він вчить нас бачити навколо себе невідповідності вищому призначенню людини, над якими варто посміятися.

У сезоні 1977–1978 років ЕТА став лауреатом Першого Всесоюзного фестивалю самодіяльної художньої творчості трудящих, його – єдиний театр столиці – було нагороджено Великою Золотою медаллю. Трохи згодом театру було присвоєно почесне звання «народного». До театру прийшли талановиті Саша Ніжерадзе, Євген Кузін, Вітя Олійник, Тетяна Нижник, Наталя Коломацька, Наталя Черноуб, Оксана Лянна, Оля Іващенко (моя старша дочка) і три Ірини – Сосюкіна, Шатохіна і Токарик, Сільвія Пержу, Сергій Скоробогатов, Сергій Філянін, Віталій Семенов, Ігор Дністрянський, Валя Кукураза, Ліля Крило.

У наших виставах завжди було багато музики у виконанні музичного ансамблю, який створив і яким довгі роки успішно керував, писав оригінальну музику і пісні мій однокурсник Олександр Циганов. У різні часи в ансамблі грали чимало музикантів, але найбільше запам'яталися Володимир Гончаренко, Володимир Манілов, Вячеслав Свердел, Борис Вовченко, Анатолій Марищук, Олександр Гребень, Юрій Нечунаев, Вадим Ключай.

Розквіт театру, закордонні і всесоюзні гастролі 70-х років пов'язані з ім'ям

кращого за всі часи директора клубу КПІ Ніною Олександрівною Крячко.

У 1985 році святкувалося 40-річчя перемоги у Великій Вітчизняній війні.

Ми поставили поетичну композицію «Все, що було не со мной, мною!»: сценічне дійство було побудовано з використанням документів Нюрнберзького процесу, поезії і пісень війни. Вистава йшла годину. Хоч того року радіо, газети, журнали, телебачення, кіно тільки й говорили про війну, наша вистава вийшла такою щирою і потужною, що глядачі плакали, а в кінці вистави підводились і довго аплодували.

Ось тільки два типові записи глядачів про виставу із Книги відгуків. «На спектакль я привела з собою всіх моїх дітей. Сльози катилися по моїм щекам весь спектакль, хоч я і родилась після війни. Спасибі! Орлович РС. и мои дети». «Знаете, некоторые спектакли затрагивают, другие волнуют, заставляют думать... Этот – потрясает!!! Все переворачивает в душе! Спасибо Вам за него! Студенты ФЭТ, КПИ, гр. ДП-42».

Акторський ансамбль поповнився Людмилою Куршпетовою, Танею Худяковою, Ірою Сич, Олегом Сліньковим, Славою Василюком, ще двома моїми дочками Марійкою і Катеринкою, дівчатами Євгена Надійкою і Володею, Сергієм Коротеевим та іншими.

У тому ж сезоні я вперше поставив на свою драматургію: трагікомедію про війну Андрія Макайонка «Трибунал». Вперше наші актори показали, що можуть грати не тільки комедії. Вистава була відзначена Золотою ме-

тою потрібні документи. Рішенням Міністерства культури України і Київського міськвиконкому ЕТА надають статус державного театра-студії і п'ять років – до фінансового обвалу в Україні 1992 року – двічі на тиждень ми збирали повний зал (близько 1700 місць!) і грали свої вистави.

Відкрили професійний театральний сезон комедією «Сусіде, заходь!», яку я написав разом з відомим кінооператором, дуже симпатичною людиною Суреном Шахбазяном, з яким у житті відбулася історія, яку ми взяли як драматургічний хід. Спочатку був написаний повний зал (близько 1700 місць!) і грали свої вистави.

Відкрили професійний театральний сезон комедією «Сусіде, заходь!», яку я написав разом з відомим кінооператором, дуже симпатичною людиною Суреном Шахбазяном, з яким у житті відбулася історія, яку ми взяли як драматургічний хід. Спочатку був написаний повний зал (близько 1700 місць!) і грали свої вистави.

Вистава закінчувалася, а дітки сиділи і не хотіли йти додому!

Були написані і поставлені повнометражні комедії «Чем живете?», «Фантазия о комедии», «Требуется шут!». Добрими словами треба гадати нашу адміністративну групу: директора Вадима Вадимовича Вадиленка, Нору Олександрівну Ніжерадзе, Людмилу Михайлівну Усачову, Олександру Іванівну Медведеву, Любю Василювну Ягодзинську.

У пам'яті багатьох поколінь політехніків-акторів ЕТА назавжди лишаться радісні спогади про завжди цікаві гастрольні поїздки. Ось цей перелік. Ленінград (1962), Каунас (1962), Одеса (1963), Москва (1964), Житомир (1966), Горький (1969), Томськ (1970), Чернівці (1972), Польська Народна Республіка (1974), Біла Церква (1974), Волзьке річне паропластво (1974), Народна Республіка Болгарія (1974), Народна Республіка Болгарія (1976), Польська Народна Республіка (1977), Донецьк (1970), Томськ (1979), Донецьк (1980), Донецьк (1981), Москва (1982), Ленінград (1984), Чорнобильська зона (1986), Харків (1987).

З 1992 року ЕТА знову працює в статусі аматорського колективу. Ми регулярно підтверджуємо звання «народного», успішно виступаємо у київських театральних фестивалях. Добре зарекомендували себе актори нового покоління: Світлана Григор, Юля Яковенко, Наталя Савчук, Марина Михайлик, Оля Скрипачова, Надя Іващенко, Люба Литвинович, Володя Янчук, Володя Іващенко, Андрій Гунішев, Андрій Белов, Світлана Годунок, Максим Лісовенко та інші.

На жаль, багато студентів сьогодні більше зорієнтовано на заробітчанню грошей, аніж на мистецтво як єдиний спосіб духовного вдосконалення особистості, тому менше бажаних і здібних новачків приходять до театру. Але вони є: Олександр Альошин, Надя Бурячок, Галя Лобачова, Діма Козирев, Аня Олешкевич, Саша Бабич, Лена Райченко, Даша Баранова, Валерій Сердечний.

Життя театру довге, а стаття коротка. Благо є інтернет. Хто зацікавиться, зайдіть на сайт: <http://eta.kpi.ua>. Там є історія ЕТА, фотоматеріали, десятки публікацій у пресі, фонोगрами вистав і глядацьких конференцій, відгуки глядачів тощо. Оскільки так вийшло, що я видав п'ятнадцять збірок поезій, з ними теж можна ознайомитися на сайті: <http://viv.co.ua>.

Віталій Іващенко, художній керівник Естрадного театру аматорів ЕТА, заслужений працівник культури України, доцент ММІ

Євген Іващенко

Віталій Іващенко

Почалася ця історія з незапам'ятних часів, коли ще не була пішохідною вулиця Політехнічна, а факультет електроніки був факультетом електронної техніки. У далекому 1980-му році у гуртожиток №13 заселили студентів тодішнього ФЕТу. Енергійні та дієві – вони вирішили облаштувати у підвальному приміщенні справжній студентський клуб. Кажуть, перші гроші для відновлення приміщення були «зароблені» здаванням порожніх пляшок, знайдених у тому ж таки підвалі. На отримані гроші невтомні студенти купили фарби, пензлі і завдяки цим нехитрим знаряддям перетворили приміщення на трюм.

Назва «підводного човника» напрошувалася сама собою: ну не може Клуб проігнорувати таке магічно-таємниче число «13», що ним нумерується гуртожиток по вул. Металістів, 8.

Потужна хвиля створення Клубу почалася у 1989 – 1990-х роках. До неї активно долучилися представники адміністрації НТУУ «КПІ» та факультету електронної техніки (у ФЕЛ факультет перейменували у 1996 році): це тодішній декан ФЕТу Ю.І.Якименко, заст. декана О.Л.Бойченко (нині покійний), О.В.Борисов, Л.Д.Писаренко, а також тодішній ректор КПІ П.М.Таланчук. А основною рушійною силою були студенти ФЕЛ – небайдужі, дієві, активні. У той нестабільний для країни та людей час спільними зусиллями Клуб «13» вже міг похвалитися єдиною на той час стаціонарною світло-визвідною підлогою, руку до створення якої доклали самі ФЕТівці – знавці електронної техніки.

З того часу немало штормило маленький човник під номером 13 (чи не відбилася назва на його долі?). І ось

влітку 2007 року почався, мабуть, уже завершальний етап відновлення приміщення Клубу «13», і, як завжди, – силами студентів. Основну фінансову допомогу цього разу надали ви-

КЛУБ «13»

пускники ФЕЛу, не залишилася осторонь адміністрація факультету на чолі з деканом В.Я.Жуйковим, підтримала починання дирекції студмістечка в особі О.А.Іщенко. І ось на День Святого Миколая, 19 грудня 2008 року, Клуб «13» святкував своє відкриття. Його керівником став працівник ФЕЛу,

голова ТСОУ при факультеті електроніки – Дмитро Іванович Клетченков. Його батько – Іван Іванович Клетченков – заслужений викладач НТУУ «КПІ», професор кафедри мікроелектроніки ФЕЛу, протягом багатьох років працював у профспілковому комітеті НТУУ «КПІ». Як вважає сам Дмитро Іванович, саме спадкоємність поколінь дає йому сили і натхнення боротися за свою мету: він поруч з Клубом «13» від самого дня його заснування. А за підсумками роботи у 2008 році ТСОУ при ФЕЛ було відзначено Київською міською організацією ТСОУ дипломом за перше місце серед факультетів НТУУ «КПІ». А згодом Дмитро Іванович був нагороджений відзнакою за вагомих внесок у військово-патріотичне виховання студентської молоді і підготовку її до служби в армії і на флоті.

Його плани щодо утвердження Клубу «13» масштабні. Почнімо з того, що це не клуб у нинішньому розумінні цього слова, а майданчик для розвит-

ку творчих студентів, для об'єднання молоді. Це можливість цікаво і весело організувати своє дозвілля, починаючи від перегляду заходів, що проходять у Клубі «13», і закінчуючи участю в них. Нові, кольору морської хвилі стіни клубу вже бачили і репетиції КВК, і підготовку до «Міс ФЕЛу», спектакль до Масниці зі справжніми млинцями, конкурси «Нумо, козаки!» (до Дня захисника Вітчизни) та «Нумо, дівчата!» (до 8 Березня).

Дмитро Іванович наголошує, що Клуб «13» не просто приміщення, це великий проект, і його найвища точка – це створення Центру організації культурно-творчого дозвілля студентської молоді на базі студентського клубу «13» при ФЕЛ. Так-так, клуб перебуває на балансі факультету електроніки, однак, безперечно, усі бажаючі КПІшники можуть долучитися до його заходів.

Не номінальний, а реальний статус студентського Клубу «13» має завдяки тому, що в його управлінні беруть участь самі студенти. Звичайні хлопці й дівчата вчилися будівельних та малярських робіт, облаштовуючи це приміщення. Тут не було професійних робітників, студенти отримали це звання тоді, коли висохла остання крапля фарби на стіні. Усі вони складають Раду Клубу «13». На пост голови було обрано Дениса Прибитого, студента 3-го курсу ФЕЛ. Рада Клубу «13» нині розробляє Статут для оформлення своєї діяльності.

За метою своєї діяльності Клуб «13» виконує програму департаменту навчально-виховної роботи з посилення уваги до виховної роботи серед студентів.

Усе дивуюся, скільки різних організацій зав'язав на собі Клуб «13» – це адміністрація ФЕЛ та НТУУ «КПІ», Асоціація випускників НТУУ «КПІ», Асоціація випускників ФЕЛ, дирекція студмістечка, профспілковий комітет студентів, туристично-оздоровчий клуб «СКІФ», і кожен з очільників цих організацій заслуговує слів подяки за допомогу у відновленні Клубу «13».

Клуб «13» вже діє і відкритий для всіх, хто бажає себе проявити. Нехай ще не до кінця добудовано вхід, це аж ніяк не зменшує задоволення від заходів, що проходять у клубі під щасливим номером «13».

Конкурсна програма «Нумо, козаки!», що передбачала змагання за типом «Богатирських ігор», ознаменувалася такими переможцями: перше місце здобула команда гуртожитку №11, друге – гуртожитку №13, а третє посіла команда гуртожитку №10.

11 березня у Клубі «13» віншували чарівних дівчат. Конкурс «Нумо,

дівчата!» був організований студмістечком КПІ (заступником директора М.М.Стасенко) та соціальними працівниками гуртожитків (О.В.Строменко – гурт. №19, Л.Г.Татієвська – гурт. №15). У конкурсі брали участь 7 команд з різних гуртожитків: «Враги тишини» (гурт. №1), «Воительницы упячки» (гурт. №4), «За кадром» (гурт. №8), «Высшая лига» (гурт. №10), «Дикие кошки» (гурт. №13), «Стиляги» (гурт. №15), «Силиконовые бабки» (гурт. №20). Дівчата змагалися у 4-х конкурсах: вокальному, хореографічному, з арм-реслінгу та кравецькому, в якому дівчата мали пошити чоловічі труси. Кожен конкурс – згусток сміху та енергії, коли азарт і захоплення наповнює як конкурсанток, так і вболівальників, і у залі стає надзвичайно спекотно. Дівчата не намагалися довести, що вони кращі одна за одну, вони просто дарували своїми усмішками і красою приємний настрій. Однак переможницею усе ж було визначено: у вокальному конкурсі перемогу здобула Людмила Данилюк (гурт. №20), у хореографічному – Аліна Шангіна (гурт. №13), «Залізною леді» стала Катерина Боженко (гурт. №15), а звання «Золотої голки» отримала Інна Булік (гурт. №4). Командо-переможцем стали «Стиляги» з гуртожитку №15. Суворими суддями

були молоді соціальні працівники Ганна Гончарук та Аракісія Аляян; керівник туристично-оздоровчого клубу «СКІФ» І.П.Кучерявий та представник адміністрації студмістечка В.О.Сташенко Яскраві дівчата в українських костюмах, грецьких туніках, спідничках у горошок залишали імпровізовану сцену задоволені своїм виступом, поверталися додому глядачі, а Клуб «13», попрощавшись з усіма, чекав нових заходів та нових усмішок.

Валерія Добричевіч
Фото з конкурсу
«Нумо, дівчата!»
О.В.Строменко

КОНЦЕРТ ДО 8 БЕРЕЗНЯ

Мелодіями у виконанні духового оркестру ВПТІ розпочалося свято, присвячене Міжнародному жіночому дню, що 4 березня пройшло в залі засідань Вченої ради НТУУ «КПІ». Його було влаштовано силами учасників художньої самодіяльності ЦКМ – студентів та викладачів КПІ.

Особливо глядачам сподобалися пісні у виконанні тріо бандуристів (у складі О.Мозгової, Г.Немировської та Г.Козлової), «Слов'янська полька» у виконанні дитячого ансамблю народного танцю «Самоцвіти», східний танець дипломанта міжнародного фестивалю «Платиновий Орфей» Каті Морозової, танцювальні номери, що їх натхненно продемонстрували учасники ансамблю бального танцю викладачів і співробітників (керівник – Сергій Стіренко), сольні виступи К.Вовчук (співробітниця Картинної галереї, лауреат міжнародних конкурсів) і Н.Фесенко (керівник вокальної студії ЦКМ) та ін. Програму вели й увесь вечір розважали слухачів студенти Роман Гришук та Влад Стефанов з команди КВК ММІФ.

Вечір сподобався усім присутнім, додав гарного настрою та натхнення.

Інф. «КПІ»

О.Мозгова, Г.Козлова, Г.Немировська

Танцюють «Самоцвіти»

Погішити гостей і домашніх «чимось смаченьким» любить і вміє кожна господиня. Зазвичай чільне місце на чаюванні займає випічка. Рецептів її – із записників чи Інтернету – не злічити. Серед них кекс займає помітне місце. На думку гурманів, цей солодкий хліб з ізюмом (горіхами) з бісквітного тіста подобається навіть тим, хто байдужий до солодкого. Подейкують навіть, що в Іст-Лондоні (Південна Африка) спекли кекс-велетень (25 x 1,5 м), на нього витратили 50 л води, 150 кг борошна, 1675 яєць, 70 кг маргарину.

Поласувати апетитним кексом, зокрема в НТУУ «КПІ», можна в буфеті 7-го корпусу. Але це не звичайний виріб, створений у кондитерському цеху. До

Пундики від ІХФ

його складу входить розпушувач, виготовлений за технологією, розробленою на ІХФ в НДІІ інтенсифікації та автоматизації процесів сушіння відповідно до отриманого патенту № 24285А «Суміш для виготовлення сухого розпушувача тіста» і технічних умов «Разрыхлитель теста на базе сыворотки сухой молочной творожной и молочнокислотной для мучных кондитерских изделий».

Спробуйте і ви цих пундиків. Смачного.

Інф. «КПІ»

ОГОЛОШЕННЯ

1 квітня 2009 року в Центрі культури і мистецтв НТУУ «КПІ» на честь 50-річчя Народного Естрадного театру аматорів «ЕТА» відбудеться вистава «Формула гумору» (комедійні мініатюри) Автор – Віталій Іващенко, постановка Віталія і Євгена Іващенко. У фойє буде розгорнуто ювілейну експозицію Початок о 19-й годині. Вхід вільний

ПОМІРКУЙТЕ!

Золотий злиток

Банкір найняв працівника на тимчасову роботу на сім днів і оцінив її в один золотий злиток, плануючи проводити розрахунок кожного дня, відтинаючи від злитку 1/7 частину. Але виявилось, що обладнання зможе розділити злиток лише на три частини, після чого його необхідно здати у ремонт. Чи можна так розрізати злиток, щоб виконати домовленість про оплату?

Контрольна з логіки

Викладач логіки вирішив оригінально провести контрольну роботу. Він вишикував студентів в колону по одному і кожному на голову одягнув чорний або білий ковпак. Кожного студента запитують, якого кольору в нього ковпак, починаючи з того, що стоїть останнім. Контрольна зараховується, якщо студент називає колір свого ковпака правильно. Кожний студент бачить лише ковпаки тих студентів, що стоять попереду, та чує, як відповідають інші. Оскільки про завдання було попередньо відомо, студенти розробили таку стратегію, що всі, крім останнього, правильно назвали колір свого ковпака. Як це їм вдалося? Зауважимо, що вони один одному не підказували.

Підготував І.Орловський, ст. викладач ФМФ

«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІК»

газета Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»

✉ 03056, Київ-56
проспект Перемоги, 37
корпус № 1, кімната № 221
✉ gazeta@users.ntu-kpi.kiev.ua
☎ гол. ред. 241-66-95; ред. 454-99-29

Головний редактор
В.В.ЯНКОВИЙ

Провідний редактор
В.М.ІГНАТОВИЧ

Провідний редактор
Н.Є.ЛІБЕРТ

Дизайн та комп'ютерна верстка
Л.М.КОТОВСЬКА

Комп'ютерний набір
Я.В.БЄЛОВА

Коректор
О.А.КІЛІХЕВИЧ

Реєстраційне свідоцтво Кі-130
від 21. 11. 1995 р.

Друкарня ТОВ «АТОПОЛ-іню»,
м. Київ, бульвар Лепсе, 4
Тираж 2000

Відповідальність за достовірність інформації несуть автори.
Позиція редакції не завжди збігається з авторською.